

Päätoimittajalta

Yksi terveydenhuollon keskeinen haaste on näyttöön perustuva toiminta. Yhtäältä haaste on luotettavan tiedon tuottaminen näytön perustaksi ja toisaalta haaste on näytön implementointi. Luotettavaa tieteellistä tutkimusta tehdään paljon, mutta se ei kata kaikkia terveydenhuollon osa-alueita. Lisäksi näyttöön perustuvaa toimintaa kehitettäessä tarvitaan tietoa ja osaamista luotettavan tiedon tunnistamiseksi. Näytön implementointi edellyttää tukirakenteita, jotta näyttöön perustuvaa toimintaa voidaan edistää. Raken-

teiden lisäksi se edellyttää monipuolista johtamisosaamista. Vaikka näyttöön perustuvan terveydenhuollon edut ja hyödyt on selvästi osoitettavissa niin näyttöön perustuvaan toimintaan ja sen edistämiseen sitoutuminen vaihtelee. Tähän lehteen saimme pääkirjoituksen näyttöön perustuvan toiminnan asian tuntijalta. Lämpimät kiitokset Hoitotyön tutkimussäätiön tutkimusjohtajalle.

Helvi Kyngäs
Päätoimittaja

Pääkirjoitus:

Näyttöön perustuva toiminta hoitotyössä – yhteinen haasteemme

Kiitän Hoitotiede-lehden päätoimittajaa mahdollisuudesta kirjoittaa tämänkertainen pääkirjoitus aiheesta, joka on itselleni, Hoitotyön tutkimussäätiölle ja suomalaiselle hoitotyölle merkityksellinen. Kyllä, aiheenani on näyttöön perustuva toiminta (NPT) hoitotyössä.

NPT:n tarkoituksena on karsia tehostomia tai muuten potilaan kannalta merkityksettämiä hoitomenetelmiä ja -käytäntöjä potilaiden hoidosta (ml. terveyden edistäminen) ja terveydenhuollon palveluista. Samoin tarkoituksena on, etteivät hoitokäytännöt vaihtelee perusteettomasti eri terveydenhuollon organisaatioiden ja työntekijöiden välillä. Perimmäisenä tavoitteena on, että hoitotyö on mahdollisimman laadukasta ja turvallista potilaalle. Hoitotyössä tämä tavoite asettaa haasteita tutkijoille, johtajille, kouluttajille ja klinistä hoitotyötä tekeville hoitotyöntekijöille. Kaikilla meillä on oma roolimme ja siihen liittyvät tehtävät NPT:ssa.

NPT:n yhtenä edellytyksenä on, että käytävissä on luotettavaksi arvioitua tutkimusnäyttöä klinisen hoitotyön tueksi ja toiminnan kehittämiseksi. Tutkijoiden tehtävänä onkin tuottaa tutkimustietoa keskeisistä hoitotyön kysymyksistä, jotka liittyvät niin terveyden edistämiseen kuin potilaan hoidon suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Yksittäiset tutkimukset antavat hoitotyöntekijöille tietoa siitä, millaisiin kysymyksiin heidän omalla erityisalueellaan tutkimus kulloinkin painottuu. Sen sijaan, kun kehitetään näyttöön perustuvia yhtenäisiä käytäntöjä, saadaan yksittäisten tutkimusten sijasta luotettavampaa näyttöä esimerkiksi järjestelmällisistä katsauksista. Hotus ja sen yhteydessä toimiva Suomen JBI yhteistyokeskus laativat järjestelmällisiä katsauksia Joanna Briggs Instituutin (JBI) ohjeistusten mukaisesti. Niihin on systemaattisesti koottu tarkastelun kohteena olevasta aihepiiristä olemassa oleva tutkimus, arvioitu mukaan hy-

väksytyjen tutkimusten menetelmällinen laatu ja tulosten luotettavuus sekä koottu luotettaviksi arvioiduista tutkimuksista tulokset tiivistettyyn muotoon.

Järjestelmällisten katsausten lisäksi luotettavaksi arvioitu tieto on koottuna näyttöön perustuvissa hoitosuosituksissa. Niissä hyödynnetään järjestelmällisistä katsauksista, luotettaviksi arvioiduista yksittäisistä tutkimuksista ja asiantuntijoiden konsensuksesta saatua tietoa. Suomessa Käypä hoito ja Hoitotyön tutkimussäätiö (jatkossa Hotus) koordinoivat ja ohjaavat kansallisten hoitosuositusten laadintaa sekä julkaisevat niitä kotisivuillaan niin, että ne ovat kaikkien vapaasti saatavilla ja hyödynnettävissä. Lisäksi Hotus julkaisee yhteistyössä asiantuntijaverkostojensa kanssa niin sanottuja Näyttövinkkejä, joiden taustalla on luotettavaksi arvioitu järjestelmällinen katsaus tai hoitosuositus. Näin pyritään helpottamaan ja tukemaan hoitotyön kliinisessä käytännössä toimivien kehittämistoimintaa. Aina ei kuitenkaan kehittämisen kohteena olevasta aiheesta ole käytettävissä tutkimusnäyttöä. Silloin paras mahdollinen näyttö tarkoittaa asiantuntijoiden konsensusta siitä, miten turvataan potilasturvallinen ja laadukas toiminta.

Luotettavaksi arvioitu tutkimusnäyttökään ei vielä yksin takaa NPT:aa. Tutkimusnäyttö tulee olla kliinisessä hoitotyössä toimivien tiedossa ja saatavilla. Hoitotyön johtajat ja kliiniset asiantuntijat ovat merkittävässä roolissa, kun tutkimusnäyttö viedään tiedoksi kliinisessä hoitotyössä toimiville. Tiedon levittämisessä voidaan hyödyntää niin passiivisia (esim. Hotuksen kotisivut) kuin aktiivisia (esim. hoitosuositusten vieminen sähköiseen päätöksentukeen) keinoja. Tieto hoitosuosituksesta auttaa kliinisessä hoitotyössä toimivia arvioimaan, onko työyhteisön ja oma toiminta suosituksen mukaista vai tarvitaanko toiminnassa muutosta esimerkiksi siksi, että nykyinen toiminta perustuu kokonaan tai osittain vanhentuneeseen tietoon.

Jos toiminnassa tunnistetaan kehittämisen tarve, tulee miettiä, kuinka hoitosuosituksen mukainen toiminta käytännössä toteutetaan. Tämä edellyttää hoitosuosituksen perustuvan toimintaohjeen laatimista eli kuinka hoitosuositus räätälöidään kyseiseen toimintaympäristöön soveltuvaksi. Räätälöinti voi toteutua esimerkiksi selkeiden toimintaohjeiden, toimintamallin, tarkistuslistan tai toimintaa ohjaavan bundlen (suom. hoitotyön ydintoiminnot) avulla. Räätälöinnin lisäksi on syytä varmistaa vastuunjako siitä, kuka tai ketkä työyhteisössä varmistavat hoitosuosituksen mukaisen toiminnan levittämisen, käyttöönoton ja vakiinnuttamisen. Näyttöön perustuvan yhtenäisen käytännön käyttöönotto ja vakiinnuttaminen vaativat aikaa ja erilaisen osaamisen omaavien asiantuntijoiden hyödyntämistä prosessin eri vaiheissa. Yhtä kaikki, vaikka vastuu NPT:sta on ensisijaisesti johtajilla, ovat kaikki terveydenhuollossa toimivat omalta osaltaan vastuussa siitä, että toiminta on mahdollisimman laadukasta ja potilasturvallista – eli näyttöön perustuvaa. Tämä velvoite kuuluu myös kouluttajille, jotka varmistavat alalle koulututtavien osaamisen NPT:ssa.

Kansallinen selvitys vuodelta 2018 (www.hotus.fi) osoitti, että hoitotyössä NPT ei ole vielä sillä tasolla, jolla sen tulee olla. Jokainen alan ammattilainen voi omalta osaltaan viedä NPT:aa eteenpäin. Tämä koskee myös poliittisia päätöksentekijöitä, kun he tekevät päätöksiä tulevaa SOTE-uudistusta koskien. Hotus ottaa omalta osaltaan haasteen vastaan tuottamalla jatkossakin tutkimuksiin perustuvaa näyttöä, kehittämällä ja levittämällä NPT:n tueksi tukirakenteita ja toimintamalleja. Miten Sinä aiot tähän haasteeseen omalta osaltasi vastata?

Arja Holopainen
tutkimusjohtaja, Hoitotyön tutkimussäätiö
johtaja, Suomen JBI yhteistyökeskus ja
WHO:n hoitotyön yhteistyökeskus